



KDYŽ SE PES SMĚJE

Juraj Šebesta

Slovenský spisovatel zasadil děj svého románu do současné Bratislavy, přesněji na jedno z rozlehlých bratislavských panelákových sídlišť. Tady žije s rodiči a psím nalezcem Žofkou hrdina i vypravěč v jedné osobě, patnáctiletý Tomáš. Studuje gymnázium, má pár dobrých kamarádů, snaží se zaujmout holky, jezdí na kole, chodí posilovat a pořád dumá, jak sehnat peníze na všechny moderní vymoženosti, když rodiče postihla finanční i vztahová krize... Neustále vtipně glosuje život svých vysokoškolsky vzdělaných rodičů a širšího příbuzenstva.

Text je bohatý na rozhovory, především Tomáše s rodiči. Tato lekce umožní nahlédnout do jejich života prostřednictvím dramatizace ukázek textu.

Cíl:

- čtenář identifikuje v textu postavy, rozpozná, kdo je vypravěčem
- čtenář analyzuje úhly pohledu postav
- čtenář najde v textu informace důležité pro dramatizaci ukázky

Před čtením:

Představte čtenářům knihu a uveďte je krátce do děje (viz anotace). Vysvětlete, že budou pracovat s ukázkami rozhovorů Tomáše a jeho rodičů a vnitřního vypravěčova (Tomášova) monologu. Rozdělte čtenáře na 2 skupiny. Do obou skupin rozdejte ukázkou č. 1 (vypravěč), do první skupiny pak ukázkou č. 2 a do druhé skupiny ukázkou č. 3. Objasněte dětem, že budou spolupracovat ve skupinách – připraví se na zahrání scénky. V každé ukázce vystupují 3 postavy (otec, matka, Tomáš) + vypravěč. Děti si tedy musejí rozdělit role a dohodnout se spolu.

Při čtení:

V obou skupinách si všichni přečtou vypravěčův vnitřní monolog i celý přidělený rozhovor. Rozdělí si role a vytvoří scénář – mohou si v textu pouze podtrhávat věty, které budou říkat v roli své postavy. Žák, který se ujal role vypravěče, vybere z ukázky č. 1 to, co pokládá za důležité pro uvedení diváků do situace. Vypravěč uvede scénku monologem a pak může vystupovat jako Tomášovo alter ego a glosovat průběh rozhovoru. Při tvorbě scénáře buďte žákům ku pomoci.

Po čtení:

Obě skupiny postupně zahrají rozhovor. Po této divadelní vsuvce poskytněte dětem prostor pro reflexi, diskutujte s dětmi o tom, co právě zažily. Připomínaly jim scénky situaci u nich doma? Co jsme se dozvěděli o postavách? Jaký je vztah Tomáše a rodičů? ...



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



Pozn.: V ideálním případě jsou v jedné skupině 4 žáci. Je-li ve vašem klubu právě přítomno více než 8 dětí, můžete vytvořit více skupin – najděte jim v knize jiný vhodný rozhovor (podobně peprnými rozhovory se kniha jen hemží).

Ukázka č. 1(str. 9) – vypravěč

Notebooku jsem se domohl za cenu velkých obětí. Musel jsem dva týdny pravidelně luxovat a drhnout podlahu a asi třikrát jsem umyl nádobí. Měl jsem sedřenou kůži na prstech. Od *Jaru. Jar, ty vogo, co je to za značku.* Kvůli třiceti litrům za notebook. A teď jsem ho musel nechat mamce, aby si na něm hledala nějaké mastičky v katalogu Nivey. Prý pořád trčím na počítači.

Je to těžké, když vaši rodiče pocházejí ze střední vrstvy. Když mají hypotéku na panelákový dvoupokoják, půjčku na pračku a leasing na Fabii Combi. Když otec podniká v realitách a máma učí na veřejné psychologii. To vás musí poznamenat.

Neměl bych to hrotit, stejně ji to za hodinu přestane bavit. Potom bude otec slídit po inzerátech na trojpokojáky. Anebo velké dvoj, aby se daly přestavět. Přitom ze začátku uznávali, že je ten notebook můj! Mohl by si přinést z kanceláře svůj vlastní, ale to se mu nechce. (Má tam jenom notebook. Jenže doma jde s bídou sotva jedna přípojka. Nemohli koupit kartu? Prý v obýváku nefunguje.) Kašlu na to. Čím víc se budu vytáčet, tím víc se ve mně rozmnoží rakovinových buněk. Chatoval jsem s kámošem!

V osmnácti okamžité zvedám kotvy. (Jasně, už mám občanku, pěkně zatavenou, ale můžu si ji akorát prohlížet z obou stran.) Nejlepší by bylo někam do ciziny, ale kdo to zacvaká? Třeba by to nějak šlo, studium s prací v Austrálii. V každém případě – je potřeba odsud vypadnout.

Asi si zacvičím, abych se uklidnil. K čemu je mi fotografická paměť? Zrovna mě pěkně štve: vybavuje se mi celý ten seriál domácího násilí.

Dám si jenom sto osmdesát sklapovaček a dvacet sňubů. Mohl jsem se projet s Robkem na kole, ale naši mi to zatrhli.



kázka č. 2(str. 10) – rozhovor 1

„Člověče, ty nejsi normální,“ řekl otec. „Je zázrak, že tě nesrazil kamión.“

„Lhals nám, že pojedíš přes les na Pezinskú Babu,“ hudrala máma.

„Na tohle jsem se těšil celý rok,“ řekl jsem. „Jak si v létě zajedu k Robovi na chalupu. A vy jste mi to chtěli překazit.“

„Dokud bydlíš u nás a my tě živíme, budeš nás poslouchat. Nechápeš, že se o tebe bojíme?“

„Ale všechno mi kazíte! Po cestách jezdí na kole miliardy lidí!“

„Věděls, že s tím nesouhlasíme, a přesto jsi to udělal.“

„A ještě jsi nám lhal.“

„Protože mi bráníte dělat to, na co se nejvíc těším! Co je na tom nebezpečného? Dyť i na Kolibu musím jezdit po stezkách!“

OTEC: Jezdit v tomhle městě na kole je sebevražda.

MÁMA: Jels sto kilometrů po úzkých frekventovaných silnicích. Zachytí tě nějaký ospalý kamioňák a je po tobě.

„To už mi může spadnout na hlavu taška,“ řekl jsem.

OTEC: To může. Víš, kolik je na všech těch starých střeších uvolněných tašek? Proto je potřeba chodit středem ulice.

„A tam tě zas přejede kamion.“

„Mám samozřejmě na mysli Staré Město.“

„Tam jsou kavárny.“

„Ty prostě neznáš hranice. My jsme ti to zakázali a tys to stejně udělal. To nemůžeme nechat plavat, copak to nechápeš?“

Nechápu. Jak mám teď sportovat? Bojím se, že mi nepomůže, ani když mi bude osmnáct. Budu si myslet, že jsem dospělák, ale budou mi pořád něco zakazovat. Bude to ještě horší.

Blbých sto kiláků, vlastně sto dvacet, protože za Trstínem jsem fakt musel odbočit z hlavní do lesa a nějak to objet přes kopce. Svištěl tam jeden kamion za druhým.

Asi tady zkejsnu.

Fakt nevím, co s nima budu dělat. Jsou strašně tvrdohlaví. Zvlášť otec, furt se do mě naváží.



Ukázka č. 3 (str. 29) – rozhovor 2

OTEC: Tomáši, chovej se přiměřeně věku. Nic jiného od tebe nechceme. (Vždyť se chovám. Já nemůžu mít pubertu? Znovu v sobě zřetelně slyším tyhle věty.) V životě musíš dodržovat dohody. Respektovat ostatní. Nemůžeš myslet jenom na sebe.

„Každej myslí jenom na sebe. Ty sám to říkáš. Furt si stěžuješ na džungli, a najednou meleš o pravidlech.“

MÁMA: Já už tyhle kydy nemůžu poslouchat.

OTEC: Prosím tě, chovej se k nám jako ke svým kamarádům. Těm lezeš do zadku a na nás si vyskakuješ. Prostě vstaneš ve čtvrt, ale vstaneš, a půjdeš rovnou do koupelny. A šmytec.

„Nepůjdu,“ řeknu. „Vy si běžte. Šmytec říká Děda.“

Otec ke mně přistoupí. „Ukaž svaly. Myslíš si, že tě nezvládnu? Že jsem se lekl, jak si vyrostl? Myslíš si, že se bojím ti jednu vrazit?“

„Jo,“ odpovím úplně v klidu.

„Proboha, přestaňte! Júliusi, aspoň ty měj rozum!“

Už jsme v ráži.

„Mmmm,“ fotřík mi dloube palcem do hrudníku a do ramen. Ví, že to nesnáším. „Svalovec. Vyšlechtěný. Sedni!“ Napětí trochu povolí, vidím, že se usmívá. Chce mě oblnout. Napodobuje mámu, psychologuje.

„Už nepospícháš za klientem?“ zeptám se.

„To bude rychlovka,“ řekne.

MÁMA: Nechápu, čeho tím chceš dosáhnout. Takhle si buduješ autoritu?

„Nemektej a odpočítávej.“

Jsmo za stolem naproti sobě. Chodím do posilovny tak dvakrát třikrát týdně, kromě toho každý den dělám shyby a zvedám tříkilové činky. Každíčký boží den sto až dvě stě sklapovaček. Občas se osprchuju studenou vodou, jeden měsíc jsem to vydržel každé ráno. Jsem už o trochu vyšší než on. Máma říká, že mám atletickou postavu. Tak bych všechno to trénování svalů konečně mohl využít.

Žofie postřehla, že bylo chvíli ticho, a přiběhla k nám. Vyskakuje



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Školní čtenářské kluby na 2. st. ZŠ“,
reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589
Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci
Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.